

De Koolmees en Boer Bas, een gemengd biologisch landbouwbedrijf met een duurzame en lokale afzetmarkt

Jens Mouton

De Koolmees is een kleinschalig gemengd biologisch landbouwbedrijf in Ichtegem, gelegen in het Brugse ommeland. Zaakvoerder Jens Mouton behoort tot de 3de generatie landbouwers van zijn familie en runt de boerderij samen met zijn vrouw sinds 2014. Op een oppervlakte van een kleine 4 hectare huizen ongeveer 10 fokzeugen van diverse rassen met hun biggen, een 80-tal melkgeiten van het Franse alpine-ras en enkele koeien en trekpaarden. Naast zijn dieren heeft Jens ook een halve hectare diverse seizoensgroenten en zo'n 2000 m² grondaardbeien. Voor de rest van hun areaal kozen Jens en zijn vrouw resoluut voor agroforestry. Door deze diverse aanpak slagen ze erin een lokaal aanbod te creëren van groenten, fruit, zuivel en vlees.

Jens Mouton: 'Omdat we resoluut voor een duurzame bedrijfsvoering kiezen, mocht agroforestry niet ontbreken. Daarom beslisten we om 3 hectare fruitbomen aan te planten op de maai- en grasweiden voor de dieren.'

Er werden ruim 160 fruitbomen aangeplant, een bonte mengeling van zo'n 20 verschillende soorten. Naast enkele klassiekers (walnoot, appel, pruim, kers, kriek, peer) staan er ook heel wat minder voor de hand liggende soorten zoals mispel, perzik, kweeper, suikerdoorn, moerbeï, boomhazelaars, peerlijsterbes en kaki's op de velden. De totale aanplant van een 150-tal bomen, ofwel 50 bomen per ha, kostte ongeveer €10.000 (plantgoed, boombescherming, arbeid). Hiervoor deed Jens beroep op de boslandbouwsubsidie in Vlaanderen.

Jens Mouton: 'De afstand tussen de bomenrijen is 20 meter, die tussen de bomen in de rij 9 meter. Dat laat ons toe om groenten en zelfs aardbeien in tunnelserres tussen de breed ingeplante bomenrijen te kweken. Op de gras- en maaiweides bevinden zich hoogstam bomen. We beschermen de bomen tegen schade door grazende dieren door een houten driehoeksconstructie rond de bomen te voorzien van standaard gaasdraad. De boomstrook zelf houden we hoofdzakelijk onkruidvrij dankzij de begrazing door de koeien. Wat de koeien niet opeten – denk maar aan distels en zuring – maaien we handmatig en voeren dit aan de geiten.'

Kiezen voor agroforestry levert wat op

De functies van de bomen in deze systemen zijn meervoudig, zo weet ook Jens. *'Voor de bodem zijn bomen voordelig omdat ze zorgen voor een natuurlijke aanrijking van voedingsstoffen en mineralen via bladval. Daarnaast vormen ze ook een buffer voor overtollig water en voorkomen ze erosie. Maar vooral voor de dieren zijn de voordelen duidelijk. De varkens, koeien en geiten voelen zich thuis in deze*

natuurlijke graasomgeving en vinden er ook de nodige beschutting tegen verschillende weersomstandigheden.

Maar er is meer want de bomen verrijken ook de rantsoenen van onze dieren. Zo wordt toekomstig valfruit als bijvoeder voor de varkens gebruikt. Momenteel krijgen zij onder andere de groenteresten van het bedrijf, alsook extra kaaswei en aanvullende biogranen.

De geiten verkiezen gesnoeide takken van eiken, elzen en wilgen boven hun eigen ruwvoer. Ervaring leert mij dat de geiten langer melk geven door dit voedertype. De eventuele snoei-overschotten worden gehakseld tot snippers en leggen we op het gronddoek van de aardbeien zodat dit niet wegwaait. In de toekomst overwegen we daarom de aanplant van nog meer van deze snelgroeiende boomsoorten.

De bomen vervullen bovendien terzelfdertijd een meer recreatieve functie. De boerderij is toegankelijk voor de klanten en de bomen zorgen voor een aangename landschappelijke inkleding die de beleving bij de klanten ten goede komt.'

Varkens als deel van circulaire bedrijfsvoering

Op het bedrijf wordt niet geploegd. De teeltwijze is zo aangepast dat de bodem minimaal bewerkt wordt. De varkens spelen hierbij een cruciale rol en maken deel uit van de circulaire aanpak die kenmerkend is voor het bedrijf.

Jens Mouton: 'De varkens verwerken reststromen zoals (overschotten van) groenten en fruit, kaaswei, spoelwater van de melkmachines,... en worden ingeschakeld als bodembewerkers. Na de teelt ruimen ze de teelresten op, zorgen ze voor een natuurlijke bemesting van de bodem en woelen ze de bodem om zodat die klaarligt voor de volgende teelt. Op 6 weken tijd slagen de varkens erin een perceel van 2000 m² volledig op te kuisen en klaar te leggen. Ze lopen dan ook het jaarrond buiten. Enkel bij het werpen worden ze soms in de stallen gehouden, alhoewel dit bij voorkeur ook op het veld gebeurt.'

Jens koos voor robuuste varkensrassen die garant staan voor smaakvol vlees (zoals Berkshire, Tamworth, Duroc, Piétrain, Mangalica, Oxford Sandy & Black of York) en kruist deze zelf. Antibiotica worden niet ingezet en ontwormingsmiddelen zijn slechts bij uitzondering nodig. De varkens zijn slachtrijp na 12–14 maand en worden geslacht in een nabijgelegen gangbaar slachthuis.

Jens Mouton: 'De bedoeling is om te evolueren naar een eigen Ichtegems landras dat voldoet aan de door ons vooropgestelde eisen qua vruchtbaarheid, vleeskwiteit en karakter.'

Van zelfoogst tot stadswinkel

Een gedeelte van de groenten en het fruit wordt doorheen het jaar verkocht via een zelfoogst systeem. *Jens Mouton: 'Voor een forfaitair bedrag kunnen mensen voor een jaar lid worden. In ruil daarvoor kunnen ze elke dag van het jaar terecht op de boerderij om te oogsten wat ze nodig hebben. Daarbij hebben ze doorheen het jaar keuze uit een 90 – 100 soorten, een heel divers productengamma.'*

Het ander gedeelte groenten en fruit, de zuivelproducten afkomstig van de geiten (vooral yoghurt en diverse kazen) en het varkensvlees worden via de korte keten tot bij de consument gebracht. *Jens Mouton: 'Wij verwerken de geitenmelk niet op de hoeve zelf maar in samenwerking met twee ambachtelijke biobedrijven. Via onze stadswinkel stadswinkel 'Boer Bas' in Brugge, slagen we erin om ook deze producten lokaal te vermarkten. We runnen de winkel nu al ruim 3 jaar en verkopen vooral producten afkomstig van onze eigen boerderij. Daarnaast werken we ook samen met een 15-tal collega-bioboeren uit Oost- en West-Vlaanderen die hun producten hier eveneens aan de man kunnen brengen.'*

Meer info

<http://koolmees.be/>

<https://www.boerbas.be/>